

Anders Hagfeldt: Tal vid doktorspromotion 2025

Talare

Anders Hagfeldt
Rector magnificus vid Uppsala
universitet

Datum

31 januari 2025

Plats

Uppsala

- 1 Herr Ärkebiskop
Företrädare i rektorsämbetet
Fru Konsistoriets ordförande
Herrar Hedersmedlemmar
- 5 Gästande rektorskolleger
Promovendi
Ärade åhörare

10 Det finns ett uttryck som används ibland inom den akademiska sfären: Primus inter pares – den främste bland likar. Vi talar om det kollegiala där en person tar på sig en ledarroll utan att för den sakens skull rankas som högre eller bättre – någon måste bära ansvaret helt enkelt. Så talar man också, till exempel kring ärkebiskopen i Sverige och så resonerade man under lång tid gällande rektorsämbetet vid Uppsala universitet. Fram till 1877 var det nämligen så att
15 den utvalde var rektor under sex månader i stöten för att sedan lämna över till näste i ledet. Därför kom det sig att Erik Gustav Geijer blev rektor fyra gånger, Carl von Linné, tre.

20 Jag tänker på den inbäddade ödmjukhet som fanns och som jag, trots att rollen numera är mer formell, tycker borde understrykas – att jag till stor del i min position företräder likar, andra som drivs av nyfikenheten och kunskapsörsten. Jag tänker också på att det finns en skillnad i det formella och det som handlar om förhållningssätt.

25 Idag när vi firar er, kära nya doktorer, lämnar ni en krets och går in i en annan. Det är en formell skillnad på före och efter. Ni har gått hela vägen från att vara lovande studenter vid er institution, till att bli sedda, uppskattade och anställda. Under flera år har ni strävat och kämpat, tvivlat och hoppats. Och nu är ni här. Ni är nu en del av gruppen som kan klara att bedriva forskning på egen hand –

rent formellt och utan tvivel.

35 Cirkelarna där vi ägnar vår tid inom akademien är ibland stora, ibland mindre, ibland hierarkiska, ibland friare, men vi är alltid i ett sammanhang och ni tillhör nu kretsen av forskare.

Vid vårt gamla universitet markerar vi ofta det formella med ritualer. Det kan vara ett sätt att skapa tydlighet. Genom den här ritualen blir både ni nya doktorer och ni hedersdoktorer en del av en tradition som sträcker sig långt
40 tillbaka i tiden. Vi firar alla nio fakulteter tillsammans för att markera att vi är ett universitet, en samling lärare och studenter som ordet universitas betyder – en tanke som i sin förlängning förankrar oss i den globala akademien.

45 Vi befinner oss i det stora och i det lilla samtidigt och svårigheten är att navigera.

Men för det är ni, unga doktorer, väl rustade. Det kommer att gå bra för ni vet att med möjligheterna kommer också ett ansvar. Ni vet att ni ska stå upp för vetenskapen och för kunskapens principer. Ni vet också att öppenhet och nyfikenhet, kampen mot fördomar och okunskap är det som för samhället och
50 mänskligheten framåt.

Jag vill vara extra tydlig med det en dag som denna. En dag då världen omkring oss kräver att vi sluter oss, att vi avhåller oss från nyanser, att vi kallar även det som inte är spadar för spadar.

55 Det för oss till den mindre formella delen, som är minst lika viktig.

För när världen är som nu är det kanske viktigare än någonsin att ni, att vi, tillsammans sprider det vetande vi har. Och se er om. Här i salen sitter vi bland
60 likar. Här finns ni kära promovendi, våra hedersdoktorer, handledare, professorer, tidigare rektorer, hedersmedlemmar, studenter, alumner och faktiskt också en ärkebiskop. Vi är bland likar, vi är tillsammans med de som tänker som vi, som förstår vetenskapens kraft, som kan skilja på veta och tycka.

65 Vi har många viktiga uppgifter, men jag tror att den viktigaste är just att hävda nyanserna, att visa att vägen mot sanning och rätt går via det vetenskapliga arbetssättet – att blanda lika delar kreativitet och kritiskt tänkande, att argumentet har en annan kraft än det allmänna tyckandet.

Vi behöver er, samhället behöver er, världen behöver er och er kunskap. Och vi behöver också en annan sak. Vi behöver visa samarbetsförmåga. Att vi tillsammans kan ta oss an de stora frågorna och jobba gemensamt. Det betyder inte att vi alltid ska tycka samma sak, tvärtom, det betyder att vi ska fokusera krafterna på gemensamma problem för att hjälpa världen att bli bättre. Vi behöver också få fler att förstå att oenigheten i detaljerna inte är en brist utan en tillgång så länge samtalet och diskussionen handlar om att finna svar. Likhet i drivkraft betyder inte likhet i perspektiv eller tillvägagångssätt.

80 Som vanligt inför den här högtiden går jag igenom vad ni skrivit om och arbetat med under era doktorandstudier. Det är rolig läsning. Bredden fascinerar.

Här i salen finns en promovendi som skrivit om det paranormala Sverige och en annan som ägnat sina tankar åt skyddet för yttrandefrihet i en tid av sociala medier. Vi har titlar som handlar om:

stöd till ammande mödrar,
mikrogel-baserad läkemedelsleverans,
folklig psalmsång i Danmark,
90 purism och nationell identitet,
vägen från välfärd till arbete,
metaforiskt språk i svenska som andraspråk,
laddningstransport i diamant
Världen är spännande, universum är endast utforskat till en försumbar del. Vi
95 konstaterar att vi har mycket kvar. Jag vill tacka er alla för att ni satt ert avtryck
här hos oss vid Uppsala universitet både formellt och informellt, för alltid
kommer ni vara en del av vår historia och vi av er.

Med stolthet och tacksamhet hoppas jag nu att ni kommer att vara minst lika framgångsrika och kreativa i framtiden inspirerade av era likar som gått före. Gå nu ut och slå världen med häpnad.

DIXI

Taggar

2020-tal, 2025, Man, Rektors tal

110

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anders-hagfeldt-tal-vid-doktorspromotion-2025>

115

120

125

130

135

140

145